

#FOFO

FOLK
BILDAR
FORUM

NR 1 | VÅR 2026 | EN TIDNING FRÅN BILDNINGSFÖRBUNDET

Advokat och delägare på Reuterman Advokatbyrå

AMIR DANESHPIP

"Det kan öppna upp för nya finansieringsvägar och stärka folkbildningens roll som samhällsaktör."

SIDAN 20

Gunilla Solveigsdotter

Filippa Millenberg

Johan Söderman

Åsa Forsman

Genom att beforska det nya vågar vi förändras!

Vårt tema Frihet & Förändring sätter fokus på att vi inom folkbildningen måste vara fria nog att pröva nya vägar, men också modiga nog att förändras när samhället ställer nya frågor.

Allt rör inte om styrning, men väldigt mycket rör ansvar. Gunilla Solveigsdotter och Åsa Forsman visar hur studiecirkeln kan stärka människors motivation, hälsa och möjligheter att ta nästa steg mot studier, arbete och egen försörjning.

Johan Söderman ger oss perspektiv på varför folkbildningen måste få vara en plats där tankar kan prövas, skava och ibland provocera. Filippa Millenberg ger oss inblick i spänningsfältet mellan folkbildningens egen idégrund och de behov som offentliga aktörer vill samverka kring.

Sist, men inte minst, ger Amir Daneshpip oss sin bild av hur idéburet offentligt partnerskap och reserverad upphandling kan öppna nya vägar för folkbildningen. Det tar jag fasta på i arbetet framåt: att förändring behövs, men aldrig på bekostnad av frihet.

Peter Frejhagen, Kanslichef
Bildningsförbundet Östergötland

#FOFO är en tidning från Bildningsförbundet Östergötland som ges ut två gånger per år. Årets tema är Frihet & Förändring, precis som för Folkbildarforum.

Kontakta oss gärna med frågor och förslag!

bildningsforbundet.se/kontakt

Innehåll

- 03 Gunilla Solveigsdotter & Åsa Forsman** | Studiecirkeln som verktyg – så ska fler nå arbetsmarknaden
- 09 Johan Söderman** | Folkbildningen måste få provocera!
- 13 Filippa Millenberg** | I spänningsfältet mellan frihet & styrning
- 20 Amir Daneshpip** | Mellan frihet och förpliktelse – folkbildningen i förändring

TEXT & FOTO

Ulrika Borg, Peter Frejhagen, David Lagerlöf,

FOTO FRAMSIDA

David Lagerlöf

FORM & LAYOUT

Peter Frejhagen

TRYCK

Linköpings Tryckeri AB 2026

UPPLAGA

1 200 ex

Producerad av

Vi förbehåller oss rätten att publicera allt redaktionellt material även digitalt.

"Det finns i dag ett glapp mellan offentliga arbetsmarknadsinsatser och vad folkbildningen bidrar med."

Gunilla Solveigsdotter
Chef ABF Östergötland

Åsa Forsman
Verksamhetschef Folkuniversitetet

Studiecirkeln som verktyg - så ska fler nå arbetsmarknaden -

TEXT: Ulrika Borg
FOTO: David Lagerlöf

ABF och Folkuniversitetet i Östergötland är två av aktörerna i det nationella ESF-projektet SIA, Social Innovation till Arbete. Målet är att människor som står långt från arbetsmarknaden ska ta steget till studier, arbete eller gå vidare inom folkbildningen.

SIA är ett omfattande projekt som pågår i tre år och ska nå 800 deltagare, samt etablera samverkansstrukturer mellan studieförbunden och offentliga aktörer. SIA riktar sig till personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden, exempelvis personer som har en funktionsnedsättning, psykisk ohälsa, är utrikes födda eller har kort utbildningsbakgrund. Folkbildningsrådet är projektägare och alla åtta studieförbund medverkar genom 14 lokala delprojekt runtom i landet.

ABF och Folkuniversitetet i Östergötland har fått varsitt delprojekt. ABF med projekt i Norrköping och Linköping och Folkuniversitet i Norrköping.

Tidningen #FOFO fick intervjuer med Gunilla Solveigsdotter Ottosson, chef för ABF Östergötland, Ann-Sofie Bergort,

delprojektledare på ABF Östergötland, och Åsa Forsman, verksamhetschef för Folkuniversitetet i Östergötlands och Jönköpings län.

Berätta lite om målen för projektet?

– Det övergripande målet är att deltagarna ska känna en ökad motivation och ta steget till någon form av sysselsättning genom att studieförbunden erbjuder deltagarna individuella handlingsplaner och anpassade aktiviteter, baserade på folkbildningens metodik och arbetssätt. Att stärka samarbetet med externa aktörer, som myndigheter och kommuner, är ytterligare mål för att utveckla hållbara samverkansstrukturer. I uppdraget ingår också att öka medvetenheten om jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering i både verksamhet och sam-

verkan, säger Ann-Sofie Bergort.

– Vi hoppas även stärka vår egen kompetens inom området. Arbetet sker inom varje delprojekt, men ambitionen är också att ta fram en nationell modell som lever vidare efter projektets slut, säger Gunilla Solveigsdotter Ottosson.

Hur planerar ni inom ABF att arbeta med projektet?

– ABF i länet har sedan många år arbetat i områden som polisen klassificerat som särskilt utsatta, bland annat Skäggetorp i Linköping, och Hageby samt Navestad i Norrköping. Även om det finns fler områden i Östergötland med liknande utmaningar har vi valt att fokusera på dessa områden. Där har vi redan en etablerad verksamhet med lokaler och aktiviteter. Det handlar om kurser i språk, digital kompetens, samhällskunskap, kultur och

mycket mer. Vi är en del av lokalsamhället i områdena och projektet blir ett naturligt nästa steg. Samtidigt ger det oss möjlighet att utveckla våra arbetssätt, säger Gunilla Solveigsdotter Ottosson.

– Det finns i dag ett glapp mellan offentliga arbetsmarknadsinsatser och vad folkbildningen bidrar med. Särskilt när det gäller att nå deltagare, till exempel människor som står långt ifrån arbetsmarknaden. Studieförbundens styrka är att finnas tillgängliga, nära människorna, och anpassa efter behov. Tröskeln att komma till oss är lägre, tilliten ofta hög, och mötet blir mer personligt, säger Ann-Sofie Bergort.

Hur ska ni utveckla samverkan med offentliga aktörer och arbete med deltagare?

– Vi behöver få en bättre bild av kommunernas arbete, men också öka synlighet och

information till offentliga aktörer om hur folkbildningen arbetar. Målet är att hitta samverkan via våra respektive styrkor och möjligheter. I grunden handlar det om att stärka deltagarnas framtidstro och möjligheter till en egen försörjning. Det är också viktigt att vår målgrupp, deltagare som är mellan 20 och 64 år med kort utbildning och begränsade språkkunskaper, får en bra spridning när det gäller både ålder, kön och bakgrund. Dessutom ska vi främja att deltagare rör sig inom och mellan studieförbund i projektet, vilket är positivt, säger Ann-Sofie Bergort.

– Vi utgår ifrån folkbildningens metoder, framför allt studiecirkeln som pedagogisk form. Vi har redan färdiga kursupplägg, men vi lägger stor vikt vid dialog. Deltagarna fungerar som en referensgrupp och får vara med och forma innehållet som också kan förändras över tid. Det är avgörande att människor får möjlighet att

påverka sin egen framtid. Dessutom har vi ett väldigt bra samarbete med Marieborgs folkhögskola. Folkhögskolan är en bra väg vidare. Där blir man en del av en studiemiljö, man blir sedd och får ingå i ett sammanhang, säger Gunilla Solveigsdotter Ottosson.

Hur ser upplägget ut på Folkuniversitetet?

– Vi kommer att ha kurser på 20 veckor med fyra olika moduler, eller delkurser, som är fem veckor långa. Förhoppningen är att samma deltagare ska gå de 20 veckorna. De olika modulerna har särskilda teman där man jobbar intensivt fyra eftermiddagar i veckan. Vi kommer framför allt att fokusera på kommunikativ svenska, hur samhället fungerar och hur man närmar sig arbetslivet. Men vi kommer också ha inslag av estetisk verksamhet och hälsa, säger Åsa Forsman.

SIA – Social innovation till arbete

Medfinansieras av
Europeiska unionen

”När vi har samlat ihop våra erfarenheter så kan det bli en metod som vi kan använda även framåt.”

– För att visa hur det fungerar i arbetslivet kommer studiebesök bli en viktig del av verksamheten. Vi har deltagare som är intresserade av till exempel lokalvård och då kommer vi att göra studiebesök på städfirmor eller att vi bjuder in dem till oss. Men vi har redan gjort studiebesök, till exempel på en second hand-butik. Ambitionen är att ge deltagarna en kontinuitet under de här 20 veckorna i stället för att de ska hoppa mellan olika åtgärder. Vi hoppas att det verkligen ska ge dem något som de kan ta med sig i framtiden - de flesta människor vill kunna bidra till samhället.

Vad händer efter de 20 veckorna?

– Förhoppningen är att några av deltagarna går vidare till studier eller arbete, eller fortsätter i en studiecirkel där de kan utveckla sina kompetenser och ta några steg närmare målet om att få en sysselsättning, säger Åsa Forsman.

Vad tror du att ni på Folkuniversitetet kan lära er av projektet

– När vi har samlat ihop våra erfarenheter så kan det bli en metod som vi kan använda även framåt. Framst för att visa att folkbildningen är bra på kompetensförsörjning, vilket stärks av att samtliga studieförbund är med i projektet. Vi kommer också att lära oss mycket av målgruppen. Alla människor är olika och vi kan bli bättre på att förstå deras behov och hur vi kan bidra till samhället.

– I Norrköping finns det ungefär 2000 familjer som har försörjningsstöd och det finns ett jättebehov av att stödja folk att närma sig arbetsmarknaden. Om vi kan bidra till kompetensförsörjningen så blir det en ny roll för oss och ett komplement till det vi har gjort tidigare, säger Åsa Forsman.

Smått & gott!

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2025

BILDNINGSFÖRBUNDET ÖSTERGÖTLAND har nu tagit fram verksamhetsberättelsen med rubriken "Delaktighet & Demokrati".

Året har präglats av omställning för studieförbund och folkhögskolor i Östergötland. Minskade statliga anslag har krävt svåra men nödvändiga beslut, vilket har lett till en minskning av både personal och lokaler för många av våra medlemmar.

Under året har därför samarbetet mellan studieförbunden utvecklats och stärkts. Genom ökad samverkan kring verksamhet, lokaler och kunnskap har vi lagt grunden för en mer hållbar och kvalitativ folkbildning.

www.bildningsforbundet.se.

VERKSAMHETSPLAN 2026-2027

BILDNINGSFÖRBUNDET ÖSTERGÖTLAND har antagit verksamhetsplan för två år nu.

Bildningsförbundets verksamhetsprioriteringar för 2026-2027 fokuserar på folkbildningens uppdrag. Medlemmar är de numera åtta studieförbunden och fem folkhögskolor i länet. Under denna verksamhetsperiod måste särskilt fokus ligga på insatser som stärker medlemmarna samt fortsatt kompetenslyft kring synlighet, öppenhet och transparens inom folkbildningen för att stärka folkbildningen framåt.

Bildningsförbundet vill vara den samlande kraften för civilsamhällets olika parter att föra fram sin åsikt i regionen. Läs mer i vår verksamhetsplan på vår hemsida.

www.bildningsforbundet.se.

“Nu är det valår och folkbildningen är en ödesfråga. Jag önskar att det finns partier som står upp för rättsstatens principer, demokratin och yttrandefriheten.”

Johan Söderman
Professor Göteborgs universitet

Folkbildningen måste få provocera!

Vem avgör vad som är demokratiska värderingar? Med det nya demokrativillkoret har frågan blivit central för svensk folkbildning – och väcker kritik om inskränkt frihet och ökad styrning.

Johan Söderman har flera akademiska titlar. Han är professor i barn- och ungdomsvetenskap vid Göteborgs universitet och sedan mars i år även professor i pedagogik vid Högskolan i Halmstad. Därutöver är han docent i musikpedagogik vid Lunds universitet samt docent i pedagogik med inriktning mot vuxnas lärande vid Linköpings universitet. Han är även extern ledamot i Nationella rådet för folkbildningsforskning (Mimerrådet) vid Linköpings universitet.

Du har länge varit en stark röst inom folkbildningssverige. Vad är det i folkbildningen som engagerar dig mest?

– Det centrala är det fria och frivilliga, vilket utgör en grundbult i ett demokratiskt samhälle. Folkbildningen vilar på föreningsdemokratiska principer där deltagarna själva ges möjlighet till inflytande. Det fina med folkbildningen är just att varken politiker eller en professor i pedagogik ska kunna gå in och peta i den hursomhelst.

– Samhällskriser är oförutsägbara, vilket utvecklingen under det senaste decenniet tydligt visar. I kontrast till det formella utbildningssystemets tröghet har folkbildningen en kapacitet att snabbt generera nya lösningar och innovationer. Utan en fri och frivillig folkbildning riskerar samhället att stå sämre rustat inför framtida utmaningar.

I detta avseende bidrar folkbildningen, liksom kultursektorn och universiteten, till en vital demokrati.

– Inom såväl kulturen som på universiteten finns utrymme att formulera och pröva kritiska perspektiv på samhället. Folkbildningen bör utgöra en motsvarande arena – där även utmanande och provocerande idéer kan diskuteras och prövas gemensamt.

Hur skulle du beskriva folkbildningens betydelse för demokratin i dag?

– I nuläget har friheten för både folkhögskolor och studieförbund inskränkts genom införandet av demokrativillkor. I praktiken innebär det att staten kan välja att inte finansiera verksamheter som anses uttrycka ”fel” demokratiska värderingar.

– Verksamheterna åläggs dessutom omfattande rapporteringskrav, och det utövas en mer långtgående kontroll. Avvikelse från de av regeringen definierade demokratiska värderingarna tolereras inte. Fokus förskjuts därmed alltmer från kärnverksamhet till policydokument och administrativa processer. I kombination med det begränsade demokrativillkoret blir det en ”giftig cocktail”.

Hur skiljer sig det nya demokrativillkoret från tidigare former av statlig styrning?

TEXT: Ulrika Borg
FOTO: David Lagerlöf

– Historiskt har folkbildningen präglats av principen om frihet och frivillighet. Det har funnits ett självklart ideal om att värna dess autonomi. Inom kulturpolitiken tillämpas fortfarande principen om arm-längds avstånd, och enligt min mening bör en motsvarande ordning gälla även för folkbildningen, inte minst med tanke på dess omfattande kulturverksamhet.

– Inom universitetsvärlden råder en stark norm om fri åsiktsbildning och kritisk granskning av makten, det är högt i tak. Regeringen har till och med tillsatt en utredning för att stärka den akademiska friheten. Samtidigt saknas motsvarande frihet inom folkbildningen. Det är mycket märkligt.

Vilka organisationer riskerar att påverkas mest av det nya demokrativillkoret?

– Bedömningar av vad som anses vara odemokratiskt riskerar att bli selektiva. Problematiken aktualiseras framför allt i samverkan med externa aktörer. Låt säga att en verksamhet deltar i ett samtal kring kontroversiella frågor tillsammans med en kontroversiell samverkansaktör, och detta uppmärksammas medialt. En granskning startas och då upptäcks kanske också administrativa ”brister”, vilket faktiskt kan leda till att bidrag dras in.

– Sen finns det en uppenbar risk att vissa organisationer granskas mer ingående. När

det sker i verksamheter där demokratiska strukturer är svagare blir det problematiskt eftersom folkbildningen ju är särskilt viktig i dessa miljöer. Då ska man inte dra tillbaka stödet i exempelvis utsatta områden där det verkligen behövs. Gör man det riskerar man att bidra till framväxten av ett skuggcivilsamhälle som inte alls omfattas av några demokrativillkor eller demokratiska principer överhuvudtaget.

Nyligen presenterade Folkbildningsrådet en vägledning om hur demokrativillkoret ska tillämpas. Vad tänker du om den?

– Vägledningen innehåller formuleringar som är häpnadsväckande. I sin iver att följa direktiven blir man något av en ”nyttig idiot”. Vägledningen innehåller till exempel propåer om att folkhögskolor är ansvariga för att deltagarnas fritid, det vill säga efter undervisning, också ska ske i enlighet med demokrativillkoret.

– Man ska också bedriva någon form av detektivarbete och kontrollera vilka personer man arbetar med och om de ska ha sina förtroendeuppdrag kvar. Det lägger grunden för misstänksamhet. Att kräva ”rätt” demokratiska värderingar är odemokratiskt. I praktiken förväntas studieförbunden bedriva någon form av Stasiarbete med angiveriverksamhet.

Finns det inga argument för demokrativillkoret?

– Det gör det självklart. Staten eller kommunerna ska inte finansiera verksamheter som bedriver direkt antidemokratiska verksamheter. Samtidigt är sådana fall extremt ovanliga, exempelvis samverkan med terroristorganisationer.

– Den avgörande frågan är vem som ges mandat att definiera vad som är demokratiskt. Vill vi att tolkningsföreträdet ska ligga hos politiken? Konsekvenserna av detta har enligt min mening inte fullt ut beaktats. Att vissa skulle vara bättre demokrater än andra för tankarna till Orwells Djurfarmen. Den sortens tankegodis är inte är förenligt med en liberal demokratisyn.

Om du blickar framåt – vilken roll tror du att folkbildningen kommer att spela

för demokratin?

– Nu är det valår och folkbildningen är en ödesfråga. Jag önskar att det finns partier som står upp för rättsstatens principer, demokratin och yttrandefriheten. Om ingen gör det finns risken för att viktiga institutioner, som folkbildningssektorn, inte längre har någon egentlig betydelse för demokratin. Jag hoppas på att det finns politiker som vågar driva att demokrativillkoret ska avskaffas eller omarbetas.

– Annars riskerar vi att få en statligt sanktionerad folkbildning som når de redan frälsta. Och det kommer att bedrivas någon form av ”skuggsamhällesfolkbildning” som inte staten vill finansiera. Därmed går den tidigare genialiska strukturen förlorad.

I spänningsfältet mellan frihet & styrning

"När frågor som etablering och kompetensförsörjning diskuteras används ofta ett politiskt och administrativt språk som är vanligt hos offentliga aktörer. Folkbildningen har ett annat språkbruk och en annan tradition. Här finns ett spänningsfält som är intressant, och det kan uppstå krockar. "

Filippa Millenberg

Doktor i pedagogik & forskare för Bildningsförbundet

Offentliga aktörer och folkbildningen delar ofta målgrupper, men inte alltid perspektiv. En pågående studie av Filippa Millenberg lyfter både potentialen i samarbeten och riskerna med att styras av andras behov. Det kräver en balans där folkbildningens värden inte går förlorade.

Filippa Millenberg är forskare och folkbildare. Hon disputerade vid Linköpings universitet, där hon studerat folkhögskollärarens pedagogiska arbete, samt vad som utmärker folkhögskolan och folkbildningen som sammanhang där människor kan lära och mötas.

Nu arbetar hon med en studie på uppdrag av Bildningsförbundet Östergötland som handlar om på vilket sätt folkbildningen skulle kunna samverka med nationella, regionala och kommunala aktörer.

Du har en gedigen bakgrund inom folkbildning. Hur kom du i kontakt med folkbildningen första gången?

– Jag blev tidigt ”folkbildningsmarinerad” genom att min mamma jobbade som lärare på en folkhögskola. Redan i skolan utmanade hon mig i att vara nyfiken på att förstå och inte bara lösa uppgifterna eller göra läxorna. Det var hon som väckte min nyfikenhet och mitt bildningsintresse.

– Under min skolgång observerade jag och tänkte mycket på vad som hände i skolan, ”varför gjorde läraren det” och ”varför sa läraren så”. Jag var helt enkelt nyfiken på

vad som låg bakom det som hände i skolan och i klassrummet.

Vad var det som var mest fascinerande med folkbildningen?

– Jag blev fascinerad av mötet med alla de olika människor som ryms inom folkbildningen – till exempel pensionärer, människor som levt med missbruk och är på väg vidare i livet, unga med funktionsvariationer - och att få ta del av deras livsberättelser i relation till kunskap och lärande. Likaså studiecirkelverksamheten som handlar om vad vi vill lära av varandra gemensamt. Det erfarenhetsutbytet och intresselärandet var intressant att upptäcka. Formen och miljön för lärande och bildningssammanhang kom i kontrast med min egen skolgång.

Vad är bakgrunden till att ni startade den här studien om samverkan mellan folkhögskolor, studieförbund och offentliga aktörer?

– Det är ett forskningssamarbete med Bildningsförbundet Östergötland som har vuxit fram över tid. De vill ta reda på vilka möjligheter till samarbete som finns

TEXT: Ulrika Borg

FOTO: David Lagerlöf

mellan folkbildningen och nationella, regionala och lokala aktörer, eftersom man ibland arbetar med samma målgrupper. Bildningsförbundet ville se om ett närmare utbyte kan skapa mervärde för både verksamheterna och deltagarna. Redan i dag finns samarbete med Arbetsförmedlingen, men det kan även gälla kommunala förvaltningar och regionens hälso- och sjukvård.

Vilka kompetenser kan folkbildningen bidra med i sammanhanget?

– Folkbildningen är bra på att samla flera målgrupper, vilket andra aktörer inte är. Den är också väldigt initiativrik och bra på

att komma på nya idéer - det är en del av friheten. När andra aktörer märker att de har utmaningar i att inte riktigt nå fram har folkbildningen potential att bidra eftersom den får olika världar att mötas.

– När frågor som etablering och kompetensförsörjning diskuteras används ofta ett politiskt och administrativt språk som är vanligt hos offentliga aktörer. Folkbildningen har ett annat språkbruk och en annan tradition. Här finns ett spänningsfält som är intressant, och det kan uppstå krockar. Frågan är om folkbildningen enbart ska vara lösningsorienterad i relation till andra aktörers behov. En del av

folkbildningens särart är att verksamheten inte styr eller dikterar villkoren för sitt arbete på samma sätt som många andra aktörer gör. Verksamheten vilar i stället på bildningsidéer som är väl förankrade.

Hur ser balansen ut mellan offentliga aktörers behov och folkbildningens egen roll?

– En central del av studien handlar om vilka behov lokala och regionala aktörer uttrycker när det gäller vuxnas lärande och kompetensutveckling. En annan fråga är hur folkbildningen själv beskriver sina styrkor, som pedagogisk kompetens och idéburna värden. I mötet mellan dessa perspektiv väcks frågan om samarbete - hur kan folkbildningen möta behoven, och vad ser andra aktörer som möjligt i ett sådant utbyte? Det leder vidare till en avvägning kring vad folkbildningen kan och bör göra utifrån sina grundläggande värden. Om externa aktörer i för hög grad börjar styra innehållet finns en risk att folkbildningens särart urholkas.

Vilka grupper kan komma i fråga för samverkan?

– I flera institutioner finns en frustration kring den grupp som ibland kallas ”hemmasittare”, unga mellan 16 och 20 år som varken studerar eller arbetar. När kommuner försöker ta ansvar för dem ser de bristerna, men upplever samtidigt att handlingsutrymmet är begränsat eftersom systemen är komplexa. Många av de intervjuade menar att problemet främst ligger i systemen, som skolan, snarare än hos ungdomarna. Strukturerna är ofta för rigida för att möta deras livssituation.

– Det finns också en bild av att människor hamnar i kläm när olika aktörer arbetar i sina egna ”stuprör”. När Peter Frejhagen, kanslichef på Bildningsförbundet Östergötland, talar om folkbildningen som en ”hängränna” syftar han på dess roll som en länk mellan dessa stuprör. Här blir folkbildningens idétradition viktig, med ett mer holistiskt synsätt där individen inte reduceras till ett objekt.

Vad ser du för hinder?

– En central fråga är om folkbildningens särart kan bevaras i samarbeten. Den vill vara en aktiv samhällsaktör men verkar i ett spänningsfält mellan olika uppdrag. Statsbidragen ska till exempel bidra till att utjämna utbildningsklyftor, samtidigt som regionala behov av arbetskraft kan styra i en annan riktning. Då finns en risk att folkbildningen reduceras till en utförare åt andra. Men dess uppdrag är bredare än enbart kompetensförsörjning. Olika aktörer ser också frågorna ur skilda perspektiv eller ”glasögon”. Folkbildningens bildningssideal och idégrund har vuxit fram över lång tid, medan länsstyrelser och andra statliga aktörer utgår från uppdrag och regelverk. Det innebär både olika handlingsutrymmen och olika syn på människan i relation till utbildning, arbete och samhällsutveckling – något som behöver vägas in i utredningen.

– Folkbildningens frihet är inte självklar – den kan begränsas politiskt eller förskjutas mot en mer marknadsstyrd roll. Samtidigt är den föränderlig och kan snabbt möta nya behov. Det finns många intressanta spänningsfält under ytan.

Mellan frihet och förpliktelse – folkbildningen i förändring –

Advokaten Amir Daneshpip arbetar med ett uppdrag om idéburet offentligt partnerskap och reserverad upphandling. Målet är att skapa fler möjligheter för folkbildningen att samverka med kommuner och regioner inom vissa välfärdstjänster – utan att tumma på dess särart.

Amir Daneshpip är advokat och delägare på Reuterman Advokatbyrå. Det är en af-färsjuridisk byrå med särskild inriktning på offentlig rätt, offentlig upphandling och samverkan mellan offentliga aktörer och den idéburna sektorn. Han har varit verksam drygt i tio år och skrev sitt examensarbete om hur man kan förenkla regelverket för upphandlingar så att fler idéburna organisationer kan vara med och ta del av arbetet inom välfärden.

Tidningen #FOFO fick ett samtal med honom.

Har du någon erfarenhet av föreningsliv och den idéburna sektorn?

– Jag var förbundssekreterare och internationell sekreterare på Unga Örnars riksförbund under 2008 - 2011. Sedan 2016 sitter jag i styrelsen för Famna som är riksorganisationen för idéburna välfärd. År 2017 blev jag i egenskap av representant för Famna tillförordnad av regeringen som expert i den så kallade Förenklingsutredningen. Den ledde fram till ett förenklat upphandlingsregelverk som trädde i kraft i februari 2022.

Har du kommit i kontakt med folkbild-

ningen på något sätt?

– När jag var internationell sekreterare på Unga Örnar jobbade vi med biståndsprojekt i hela världen. Då drev vi ett fredsprojekt, tillsammans med Viskadalens folkhögskola utanför Borås, som var finansierat av Palmecentret och Sida. Vi samlade båda sidor från Israel och Palestina en vecka om året. Projektet pågick under flera år och jag fick en bra förståelse för folkhögskolorna och deras särskilda pedagogik och roll i utbildningssystemet.

Du har ett uppdrag för Skånes Folkhögskolor i samverkan, vad innebär det?

– Det är en pilotstudie om folkhögskolan som aktör, dels i idéburet offentligt partnerskap (IOP), dels i reserverad upphandling enligt Lagen om offentlig upphandling (LOU). Vi började i slutet på januari 2026 och ska vara klara i mars/april 2027. Projektet syftar både till att synliggöra folkbildningens arbete och att visa möjligheterna med reserverad upphandling och IOP.

Berätta gärna lite mer om uppdraget

– Just nu arbetar vi med kartläggning och analys av exempelvis juridiska hinder. Vi

Amir Daneshpip
advokat Reuterman Advokatbyrå

FOTO: David Lagerlöf
TEXT: Ulrika Borg

intervjuar relevanta personer inom kommunernas arbetsmarknadsenheter, utbildningsförvaltningar och sociala verksamheter, samt Region Skåne. Parallellt intervjuar vi folkhögskolorna för att kartlägga vad de gör och kan bidra med. Förutsättningarna skiljer sig åt i Skånes olika delar – vissa områden har stark tillväxt medan andra har tappat i takt med att arbetstillfällen försvunnit.

– Därefter genomför vi en seminarierie om idéburet offentligt partnerskap och reserverad upphandling. Kunskapen ska sedan provas skarpt genom ett eller två pilotfall tillsammans med folkhögskolor och förhoppningsvis någon av kommunerna. Avslutningsvis utvärderar vi arbetet och sprider resultaten, bland annat genom ett slutseminarium och genom att föreslå en

modell för fortsatt arbete.

Förklara gärna vad idéburet offentligt partnerskap (IOP) innebär

– Det är en överenskommelse mellan en offentlig aktör, ofta en kommun eller region, och en eller flera idéburna organisationer för att tillsammans arbeta för ett samhällsnyttigt mål. Till skillnad från offentlig upphandling är det inget kommersiellt avtal med detaljerade krav och sanktioner. IOP bygger på samverkan, tillit och gemensamt ansvar.

– Båda parter bidrar med resurser, den idéburna sidan med exempelvis ideellt arbete eller särskild kompetens, den offentliga med stöd som till exempel administration eller bidrag. IOP är inte reglerat i lag, men måste förhålla sig till bland annat kommunallagen, upphandlingsregler och EU:s

statsstödsregler. I dag saknas en särskild lagstiftning, men Upphandlingsmyndigheten har fått i uppdrag att ta fram ett förslag.

Vad är reserverad upphandling?

– Det är en offentlig upphandling enligt LOU som reserveras för idéburna organisationer. Det innebär att en upphandlande myndighet, som en kommun eller region, kan avsätta exempelvis vissa välfärds-tjänster för denna målgrupp. För att delta krävs att den som lämnar anbud har ett allmännyttigt syfte som bidrar till tjänsten, inte gör några värdeöverföringar - vilket utesluter vinstdrivande privata aktörer - och är rättsligt självständig i förhållande till den offentliga aktören.

Vilka möjligheter innebär det för folkbildningen?

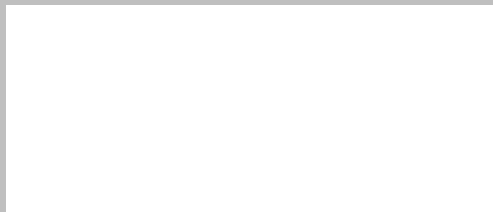
– Det kan öppna upp för nya finansieringsvägar och samtidigt stärka folkbildningens roll som samhällsaktör. Både folkhögskolor och studieförbund har lång erfarenhet av att möta människor som står långt från arbetsmarknaden, nyanlända, personer med psykisk ohälsa och unga som varken studerar eller arbetar. Det är

grupper som kommuner och regioner har ett tydligt ansvar för, särskilt i ljuset av den nya Socialtjänstlagen och aktivitetskravet som träder i kraft första juli. Då åläggs kommunerna att säkerställa aktiviteter för personer som uppbär försörjningsstöd. Där skulle folkhögskolorna kunna bli en avtalad part genom exempelvis upphandling.

Vad kan det få för konsekvenser för folkbildningens värdegrund och pedagogik?

– Folkbildningens styrka ligger i friheten att formulera sitt uppdrag och sin pedagogik. Det är just denna frihet som ger den en särställning i förhållande till det ordinarie utbildningssystemet. Samtidigt innebär ett upphandlat uppdrag konkreta förpliktelser – krav på leverans, uppföljning och resultat. Om en verksamhet i alltför hög grad anpassas till upphandlade uppdrag finns en risk att det som gör folkbildningen unik hamnar i bakgrunden. Därför behövs en tydlig bild av uppdrag, mål och gränser. I grunden handlar det om att bevara det som ger folkbildningen dess särskilda ställning.

Retur- Bildningsförbundet Östergötland
adress: Klostergatan 19 • 582 23 Linköping

FRIHET & FÖRÄNDRING

Onsdag den 11 november 2026 | Louis De Geer i Norrköping

En konferens med oväntade perspektiv som ger nytt syre åt diskussionerna kring bildning och samhälle!

FOLK BILDAR FORUM

Delta du med!

bildningsforbundet.se/folkbildarforum

 Bildningsförbundet Östergötland

www.folkbildarforum.se

PS. Du kan skanna
QR-koden med din
mobilkamera! DS.

 Bildningsförbundet
Östergötland